

О.І. СИНЕНКО,

к.е.н., доцент кафедри економічної кібернетики та маркетингу
Київського національного університету технологій та дизайну

Методичні підходи до формування механізму макроекономічного регулювання економіки

В статті пропонується модель розвитку економіки, ринкових відносин, підприємницьких об'єктів різної форми власності, яка дозволяє сформувати сучасний механізм макроекономічного регулювання з позицій системно-діагностичних підходів стратегічної та бізнесової розбудови економіки.

Ключові слова: системно-ситуаційна модель, регулювання економіки, межа досконалості, межа небезпеки, макроекономічне моделювання.

А.И. СИНЕНКО,

к.э.н., доцент кафедры экономической кибернетики и маркетинга
Киевского национального университета технологий и дизайна

Методические подходы к формированию макроекономического регулирования экономики

В статье предлагается модель развития экономики, рыночных отношений, предпринимательских объектов разной формы собственности, которая позволяет разработать современный механизм макроекономического регулирования с позиций системно-диагностических подходов стратегического и бизнесового развития экономики.

Ключевые слова: системно-ситуационная модель, регулирования экономики, предел совершенства, предел опасности, макроекономическое моделирование.

O. SINENKO,

PhD in Economics, docent of Economic Cybernetics and Marketing Department,
Kyiv National University of Technologies and Design

Methodical approaches to the formation of the mechanism of macroeconomic regulation of economy

The article proposes the model of economy's development, market relations, and business objects of various forms of ownership, which allows forming the modern mechanism of macroeconomic regulation from the standpoint of system-diagnostic approaches of strategic and business development of the economy.

Keywords: system-situational model, regulation of economy, the limit of perfection, the limit of danger, macroeconomic modeling.

Постановка проблеми. Сучасний стан розвитку України висуває необхідність створення нових механізмів організації, управління та регулювання всіма соціально-економічними та інформаційно-технологічними процесами. Це обумовлено тим, що необхідно створити нормальні умови розвитку малого та середнього бізнесу, оздоровити економіку, вийти з кризи і побудувати інноваційне суспільство. І все це, в свою чергу, повинно супроводжуватися удосконаленням процесу макроекономічного регулювання (МР), тобто розробкою нових моделей, методів, способів досягнення збалансованості національної економіки.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Виходячи з сутності процесу МР, тобто охоплення процесів функціонування та розвитку трьох складових: ринкового механізму, фірм

й домогосподарств та держави, існує багато поглядів на його реалізацію. В першу чергу це стоїть співвідношення складових МР, інструментарію, рівня державного впливу на економіку, створення основ чесної конкуренції. При цьому, недостатньо вивчені теоретичні аспекти цієї проблеми, відсутній дійовий економіко-математичний та моделюючий інструментарій визначення співвідношення майна різної форми власності, участі держави у приватизаційних процесах, формування ринку досконалої конкуренції, виходу країни на світовий ринок.

Мета статті. Запропонувати найбільш ефективні шляхи збалансованості національної економіки шляхом розробки дійового інструментарію управління та регулювання – проблемно-діагностичної моделі МР національної економіки.

Виклад основного матеріалу. Ефективне цілеспрямування України до досконалого цивілізованого розвитку потребує перш за все знання її природного і рукотворного багатства, оперативного проведення в життя економічних реформ, впровадження великомасштабних як стратегічних, так і тактичних рішень в сфері підприємницького розвитку.

В Національній Концепції розвитку інформаційного суспільства значне місце відведено розв'язанню завдань розроблення та впровадження прогресивних технологій інформаційного забезпечення функціонування галузей економіки та підприємств як виробничої, так і невиробничої сфери. В першу чергу – це розробка та впровадження у виробничі відносини комп'ютерно-телекомунікаційних інформаційних технологій (КТІТ). В свою чергу, створення КТІТ потребує використання широкого спектра знань, без впровадження яких реалізація відповідних наукового обґрунтованих рішень може привести до непередбачуваних і необоротних негативних наслідків.

Відсутність необхідного досвіду здійснення такого роду перетворень відносно функціонування сучасних виробничих відносин свідчить про недостатність обсягу накопичення знань, заповнити які і покликана сучасна інформаційна система основними завданнями якої є:

- своєчасне, цілеспрямоване і повне забезпечення учасників виробничих відносин всіма доступними видами інформації, необхідної для підвищення ефективності виробничої і науково-технічної діяльності підприємств, а також оперативної передачі інформації щодо науково-технічних досягнень і передового виробничого досвіду підприємств, установ і організацій до споживачів інформації;
- виявлення, збирання, накопичення, систематизація, обробка і уніфікація форм збереження та розповсюдження всіх видів інформації з питань науково-технічних і виробничих досягнень світового рівня;
- аналіз та узагальнення звітів про вітчизняні і зарубіжні науково-технічні досягнення і передовий виробничий досвід;
- проведення наукових досліджень та проектно-конструкторських розробок, націлених на підвищення якісних показників, а також техніко-економічного рівня функціонування підприємств України;
- забезпечення режиму технічного захисту інформації, що становить державну таємницю, та іншої інформації з обмеженим доступом.

В сучасних уявленнях нове покоління інформаційного забезпечення можна визначити як інтегровану комп'ютерно-телекомунікаційну систему, яка забезпечує сумісне функціонування системи обробки даних з розподільного гібридного, що включає математичні і логіко-лінгвістичної моделі, експертного системного призначеного для моделювання сценаріїв наукового обґрунтування та оцінювання наслідків рішень щодо комплексного розвитку підприємництва в Україні. Система забезпечує загальний процес кардинального прискорення визначення, уречевлення (матеріалізації), використання, обміну і відтворення знань як гранично невичерпного ресурсу розвитку і являється складовою науково-технічного прогресу

Накопичений досвід і науково-теоретичне заглиблення пізнання методів математичного, інформаційного і логічного моделювання, обчислювального експерименту, які базуються на концепціях штучного інтелекту і безпаперових заходах інформатики, дозволяють розглядати процес моделювання за допомогою КТІТ як цілком природний спосіб розвитку методів наукового дослідження і управління, створення відносно універсальної методології, а не частково технократичного рецепта, орієнтованого на вузьке коло спеціалістів.

Системне уявлення про економіку, її склад та розвиток дає індикативні границі для формування, регулювання та вдосконалення ринкового середовища, підприємницької діяльності, державного управління та регулювання, тобто системи МР в процесі їх розвитку через побудову відповідного організаційно-економічного механізму як системи.

Ситуаційне уявлення МР, як об'єкта моделювання представляється через визначення його суттєвих властивостей в динаміці минулого (T^{Mn}), поточного (T^{Π}), тенденцій у майбутньому (T^{M6}) та цільового (P^{ζ}) його станів.

Консолідація системного та ситуаційного уявлень, яка представляється через визначення системоутворюючих інваріантів для певного стаціонарного інтервалу часу, наприклад, T^{Π} : $P^{\Delta}(T^{\Pi})$, $P^K(T^{\Pi})$ та визначення ситуаційних станів для деякого моменту часу t_i в обраному стаціонарному інтервал $t_i \in T^{\Pi}$: $P^M(t_i \in T^{\Pi})$, $P^{\Pi}(t_i \in T^{\Pi})$, $P^T(t_i \in T^{\Pi})$, $P^{\zeta}(t_i \in T^{\Pi})$ дає можливість створити цілеспрямований проблемно-діагностичний механізм формування та розвитку механізму МР.

Під проблемою в цьому моделюючому механізмі слід розуміти негативне відхилення деяко-

го із зазначених ситуаційних станів від бажаного стану (стратегічно цей стан адекватний стану чистого ринку) в той чи інший момент СІЧ, що розглядається ($t_k \in T^n$).

В загальному вигляді проблемно-діагностичний механізм можна представити в контексті математичного моделювання як систему підмножин декартових добутків множини системоутворюючих інваріантів $\{(P_D, P_K)\}^2 \subseteq Z^{інв}$ та множини ситуаційних часових станів на цільовий стан $\{(P^M, P^П, P^T \times P^Ц)\} \subseteq Z^{снт}$ та $Z^{інв} \times Z^{снт}$.

Звідси можна визначити:

$$R_1 \subseteq \{P^D\} \times \{P^K\} \subseteq \{(P^{D1}, P^{K1}), \dots (P^{Dj}, P^{Kj})\}, \quad (1)$$

де: R_1 – множина проблем політики формування та розвитку механізму МР;

P^{D1}, \dots, P^{Dj} – множина значень (кількісних чи якісних) системоутворюючих змінних інваріанта досконалості;

P^{K1}, \dots, P^{Kj} – множина значень системоутворюючих змінних інваріанта небезпеки;

P^{Dj}, P^{Kj} – проблема політики розвитку об'єкта моделювання, тобто проблема визначення межі досконалості (P^{Dj}) та межі небезпеки (P^{Kj}) розвитку МР відносно деякої змінної (P_j). Наприклад, показника інвестиційної привабливості об'єктів різних форм власності

$$R_2 \subseteq Z^{інв} \times Z^{снт} = \{P^D, P^K\} \times \{P^M, P^П, P^T, P^Ц\} = \{(P^D, P^M), (P^D, P^П), (P^D, P^T), (P^D, P^Ц), (P^K, P^M), (P^K, P^П), (P^K, P^T), (P^K, P^Ц)\}, \quad (2)$$

де: перші чотири двоелементні множини утворюють клас стратегічних проблем удосконалення об'єкта моделювання; останні чотири двоелементні множини – клас стратегічних проблем небезпеки об'єкта моделювання;

R_2 – клас стратегічних проблем небезпечно-цілеспрямованого до досконалості розвитку об'єкта моделювання.

$$R_3 \subseteq \{P^M, P^П, P^T\} \times \{P^Ц\} = \{(P^M, P^Ц), (P^П, P^Ц), (P^T, P^Ц)\}, \quad (3)$$

де: R_3 – клас тактичних цільових проблем розвитку об'єкта моделювання;

$(P^M, P^Ц)$ – підклас цільових проблем розвитку об'єкта моделювання у минулому СІЧ;

$(P^П, P^Ц)$ – підклас цільових поточних проблем розвитку об'єкта моделювання;

$(P^T, P^Ц)$ – підклас попереджуючих превентивних цільових проблем розвитку об'єкта моделювання.

Основною метою визначення та здійснення заходів щодо подолання цих проблем запобігання поточним проблемам розвитку національної економіки як об'єкта моделювання.

Необхідною умовою для визначення класів, підкласів та одиничних проблем є визначеність (якісна чи кількісна) системних та ситуаційних ознак, притаманних об'єкту моделювання. Ця умова виконується шляхом перманентно здійснюваного системно-ситуаційного (когнітивно-го) моніторингу.

В узагальненому вигляді проблемно-діагностична модель розвитку національного господарства, як видно з рисунку, динамічно змінює свій стан розвитку в одному з протилежних напрямів (меж досконалості чи небезпеки) свого розвитку.

Використовуючи таку модель і рівень розвитку об'єкта дослідження, можна визначити де, в якому місці середовища життєдіяльності знаходиться останній і які проблеми виникають або можуть виникнути на шляху його розвитку. Крім цього, використовуючи запропоновану модель, можна визначити систему проблем, які реально існують або можуть виникнути на шляху досягнення стратегічної мети (див. таблицю).

Розв'язання такої системи проблем і є основою створення організаційного механізму формування напрямів та шляхів розвитку об'єкта дослідження – сучасного механізму макроекономічного регулювання.

Фрагмент системи проблем розвитку підприємництва

Проблеми розвитку об'єкта дослідження	Визначення проблем
1. Превентивні небезпеки	$\Delta P_{мб} = IP_k - P_{мб}^I$
2. Поточні небезпеки	$\Delta P_{кп} = IP_k - P_{п}^I$
3. Цільові небезпеки	$\Delta P_{кц} = IP_k - P_{ц}^I$
4. Превентивні досконалості	$\Delta P_{дмб} = IP_d - P_{т}^I$
5. Превентивна цільова	$\Delta P_{мбц} = IP_{мб} - P_{ц}^I$
6. Поточні цільові	$\Delta P_{пц} = IP_{п} - P_{ц}^I$
7. Поточні досконалості	$\Delta P_{пд} = IP_{п} - P_{д}^I$
8. Цільові досконалості	$\Delta P_{цд} = IP_{ц} - P_{д}^I$

Висновки

Визначаючи, що перспективним наближенням до межі досконалості (стратегічної мети) механізму МР є його вирішальний вплив на формування національного господарства і створення основ максимального забезпечення потреб суспільства, то весь його інструментарій можна зорієнтувати (спрямувати) до цієї мети і використовувати методи економічного аналізу та спостереження сформувати:

- політику держави щодо макроекономічного регулювання національної економіки;
- стратегію і тактику розвитку держави, діяльності підприємницьких структур та ринкових відносин;
- методи та засоби моделювання для попередження або розв'язання поточних та цільових проблем розбудови національного господарства.

Список використаних джерел

1. Новый цифровой мир. Как технологии меняют жизнь людей, модели бизнеса и понятие государств / Эрик Шмидт, Джаред Коэн ; пер с англ. Сергея Фалина – М.: Манн, Иванов и Фербер, 2013. – 368 с.
2. Норд Д. Институції, інституційна зміна та функціонування економіки / Даглас Норд; пер. с англ. І. Дзюб. – К.: Основи, 2000. – 198 с.
3. О'Шоннеси Дж. Принципы организации управления фирмой / О'Шоннеси Дж.; [пер. с англ.]. – М.: МТ Пресс, 2003. – 296 с.
4. Публичные услуги и функции государственного управления / Под ред. А.Е. Шаститко. Бюро экономического анализа. – М.: ТЭИС, 2002. – 123 с.
5. Чубукова О.Ю. Економіка інформації. – Навчальний посібник. – К.: Нора Прінт. – 2006. – 254 с.

УДК 336.719

Д.М. ГРИДЖУК,

к.е.н., доцент, ДВНЗ Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана

Основные центры ответственности та виды финансовых рисков в коммерческом банке

В статті приводиться систематизація інструментів управління ефективністю банківського бізнесу. Проведено дослідження оптимальної організаційної структури банку та запропонована організаційна структура, що складається з центрів відповідальності, та їх підрозділів в комерційному банку. Показано, що виявлення фінансових ризиків доцільно здійснювати за центрами відповідальності банку та проаналізовано чинники впливу на мінімізацію фінансових ризиків.

Ключові слова: банківський бізнес, фінансові ризики, бізнес–напрямок, центр відповідальності.

Д.М. ГРИДЖУК,

к.э.н., доцент, ГВНУ Киевский национальный экономический университет им. Вадима Гетьмана

Основные центры ответственности и виды финансовых рисков в коммерческом банке

В статье приводится классификация инструментов управления эффективностью банковского бизнеса. Проведено исследование оптимальной организационной структуры банка и предложена организационная структура, состоящая из центров ответственности и их подразделений в коммерческом банке. Показано, что выявление финансовых рисков целесообразно осуществлять по центрам ответственности банка и проанализированы факторы влияния на минимизацию финансовых рисков.

Ключевые слова: банковский бизнес, финансовые риски, бизнес–направление, центр ответственности.

D. GRYDZHUK,

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

Main centers of responsibility and financial risks in the commercial bank

The article categorizes the tools for managing the efficiency of the banking business. The study of the optimal organizational structure of the bank was conducted and an organizational structure consisting